

УДК 351/354:331.52(330.342.22)

Рябоволик Т.Ф.,

канд. екон. наук, викладач кафедри економіки праці та менеджменту

Збаржевецька Л.Д.,

канд. екон. наук, доцент кафедри економіки праці та організації виробництва

Кіровоградський національний технічний університет

Діагностика динаміки інноваційної діяльності вітчизняних підприємств та їх вплив на зайнятість населення та економічний розвиток країни

В сучасних реаліях розвитку країни актуальною є проблема формування інноваційної моделі розвитку економіки, адже саме інновації є необхідним і об'єктивним чинником конкурентоспроможного розвитку підприємства.

Теоретичні основи дослідження зазначеної проблеми закладено у працях зарубіжних та вітчизняних вчених: Друкера П., Твісса Б., Самуельсона П., Гаркавенко Н., Геєця В., Грیشнової О., Колота А., Левченка О., Ліанової Е., Онікієнка В., Семикіної М., Стадник В., Ушенко Н., Петрової І. та ін.

Оскільки ситуація в економіці швидко змінюється в умовах системної всеохоплюючої кризи і виникає потреба у здійсненні постійної діагностики, науковому вивченні провідних тенденцій інноваційного розвитку підприємств та зайнятості населення України, пошуку оптимальних управлінських рішень для забезпечення інноваційних зрушень в економіці.

У ринкових умовах, необхідною умовою розвитку виробництва, підвищення якості і кількості продукції, появи нових товарів та послуг, а також головним засобом збереження конкурентоспроможності підприємства стають інновації. У сучасних умовах господарювання актуально постає проблема нарощування темпів економічного зростання за рахунок використання інтенсивних чинників, до яких відносять і інноваційні процеси, завдяки яким забезпечується підвищення основних макроекономічних показників, підвищення життєвого рівня населення у довгостроковій перспективі.

Для зростання національної економіки надзвичайно важливим є дослідження стану зайнятості населення яке тісно пов'язане з рівнем діяльності інноваційно активних та інноваційно неактивних підприємств в країні, зокрема, обсягами та часткою реалізованої у них продукції. На національному рівні інноваційна активність підприємств промисловості у 2014 році складала 16,1%, тоді як у розвинених країнах – 60-70%. В останні роки негативну динаміку демонструють обсяги інноваційних витрат у промисловості (зменшення відбулося з 14333,9 млн. грн. у 2011 р. до 9562,6 млн. грн. у 2013 р.) та обсяги реалізованої інноваційної продукції, які склали 25669,0 млн. грн. у 2014 р. при максимальному значенні за досліджуваний період 45830,2 млн. грн. у 2008 р. [1].

Однак, характеристика підприємств по обсягах реалізованої продукції, зокрема, наявне співвідношення між інноваційними і неінноваційними підприємствами (47,8% / 52,2% відповідно), говорить про те, що інноваційних підприємств у загальній кількості набагато менше, але реалізується продукції на них більше. Розглядаючи обсяги реалізованої продукції за видами економічної діяльності, констатуємо факт, що в промисловості інноваційні підприємства реалізують більшу частку продукції (52,2%),

ніж неінноваційні (47,8%), що ще раз підтверджує необхідність модернізації підприємств, та залучення в них інвестицій, а також висококваліфікованих людських ресурсів – професіоналів та інноваторів, поживляючи таким чином ринок кваліфікованих працівників [1; 2, с. 224; 3, с. 147-148].

Що стосується співвідношення частки реалізованої продукції та частки працюючих на інноваційно активних підприємствах за видами економічної діяльності, хотілося б відмітити, що відхилення між даними показниками досить незначні [4]. Тенденція переважання обсягу реалізованої продукції на одного працюючого в інноваційно активних підприємствах зберігається майже по всіх видах економічної діяльності, за виключенням постачання електроенергії, газу, пари, кондиційованого повітря, та діяльності у сфері архітектури, інжинірингу, технічних випробувань та досліджень. Найбільший показник в діяльності пов'язаній з інформацією та телекомунікаціями, де переважає інноваційне підприємство в 3,6 рази. Найменші показники в діяльності транспорту та зв'язку [5, С. 143–150].

Виходячи з вище зазначеного можна виділити чинники які стримують прояв інноваційної активності персоналу підприємств, а саме: 1) традиційна в Україні політика низької ціни робочої сили, якої дотримуються роботодавці: їм вигідніше найняти більшу кількість робітників за умов низької оплати праці, ніж купувати нове обладнання та вкладати кошти у навчання та перенавчання працівників, адаптуючи до інноваційних потреб підприємства і мінливого ринкового попиту; 2) традиційно занижена оцінка вагомості праці інноваційного змісту на підприємствах, в організаціях, установах, успадкована з часів планової централізованої економіки, коли складна праця інженера, дослідника-винахідника оплачувалася менше, ніж праця некваліфікованого робітника; 3) невіршеність питань інтелектуальної власності та захисту авторських прав у вітчизняній практиці інновацій; 4) поширене формальне ставлення до укладання колективних договорів та їх виконання, що нівелює значимість вдосконалення стимулювання праці інноваторів та важливість поліпшення умов праці для результативності творчої трудової діяльності [6; 7].

Отже, активізація інноваційної діяльності підприємств потребує лише комплексного, багаторівневого, системного підходу, що неможливо без тісної та плідної взаємодії урядовців, менеджерів у напрямі формування ефективного механізму стимулювання інноваційної діяльності в Україні.

Список літератури

1. Державна служба статистики України : Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Наукова та інноваційна діяльність (1991–2014 роки) [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Україна у цифрах 2013. Стат. збірник /ДП „Інформаційно-видавничий центр Держстату України”. – К., 2014. – 240 с.
4. Рябоволик Т.Ф. Бифуркация занятости населения в инновационном секторе экономики Украины и стран мира [Електронний ресурс] / Т.Ф. Рябоволик // Ефективна економіка. – 2014. – №11. – Режим доступу до журналу: <http://www.economy.nayka.com.ua>.
5. Рябоволик Т.Ф. Розробка та реалізація стратегії регулювання зайнятості населення в інноваційному секторі національної економіки / Т.Ф. Рябоволик // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – Кіровоград : КНТУ, 2014. – Вип. 26. – С. 143–150.
6. Інноваційна праця: діагностика проблем, важелі активізації: [монографія] / М.В. Семикіна, С.Р. Пасека, Л.Д. Збаржевецька / За наук. ред. д-ра екон. наук, проф. М.В. Семикіної. – Черкаси: видавництво “МАКЛАУТ”, 2012. – 320 с.
7. Збаржевецька Л.Д. Концептуальні підходи щодо вдосконалення механізмів підвищення інноваційної активності вітчизняних працівників / Л.Д. Збаржевецька // Економічний простір: міжвуз. зб. наук. праць. вип. № 22/1. – Дніпропетровськ: Наука і освіта. – 2009. – С. 287 – 298.